

Big is not always beautiful

Vrederechter en politierechter: garantie voor recht op mensenmaat

Het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierichters vzw (K.V.V.P.) nam kennis van de plannen van de Minister van Justitie over de hertekening van het gerechtelijk landschap.

Daarin wordt de oprichting van een **eenheidsrechtbank** in het vooruitzicht gesteld, die een “*maximale integratie van de eerstelijnsrechtbanken*” beoogt, zowel jurisdictioneel als organiek.

Ook de vrederechters en de politierechtbanken zullen in deze centrale rechtbank worden opgenomen als een eenvoudige “afdeling van vredegerichten”, resp. “verkeersafdeling”. Zij worden er gelijkgeschakeld met de andere afdelingen die momenteel tot de rechtbank van eerste aanleg, de arbeidsrechtbank en de rechtbank van koophandel behoren. De vrederechters en de rechters in de politierechtbanken dienen daarbij hun autonomie prijs te geven en worden in hun afdeling onder de jurisdictionele leiding van een eigen ondervoorzitter geplaatst.

1.

Dit voorstel wijkt fundamenteel af van de **regeringsverklaring**, waarin uitdrukkelijk was opgenomen dat de eenheidsrechtbank zou samengesteld worden door de huidige rechtbanken van eerste aanleg en koophandel en de arbeidsrechtbank, “*met uitzondering van de vredegerichten en de politierechtbanken*”. Het houdt evenmin rekening met de voorstellen die de Hoge Raad van de Justitie desbetreffend formuleerde in haar verslag van 4 september 2008.

2.

De maatschappelijke behoeften dienen te worden gedefinieerd vanuit het oogpunt van de rechtzoekenden. Een hervorming van justitie moet bijgevolg in de eerste plaats **aan de rechtzoekende ten goede komen**, niet aan de rechterlijke orde zelf, evenmin aan de advocatuur. Bestaande actoren en werkingen binnen de organisatie die goed functioneren moeten niet alleen behouden blijven, doch moeten tevens versterkt worden. Niemand die een openbaar ambt bekleedt mag zich tegen veranderingen verzetten omwille van de persoonlijke professionele status, maar dan moet aangetoond zijn dat deze verandering er imperatief moet komen voor de lotsverbetering van de consument van deze openbare dienst.

Het K.V.V.P. is ervan overtuigd dat de **bevoogding** van vrederechters en de rechters in de politierechtbanken door hun jurisdictionele integratie in de eenheidsrechtbank geen meerwaarde voor de rechtzoekende zal opleveren, en in tegendeel de belangen van de rechtzoekenden zal schaden.

PRESIDENT - VOORZITTER: DIRK VAN TRIMPONT
JUGE AU TRIBUNAL DE POLICE - RECHTER IN DE POLITIERECHTBANK
Astridlaan 116 9500 Geraardsbergen GSM 0494 59 18 78
dirk.vantrimpont@gmail.com

SECRETARE - SECRETARIS: VINCENT BERTOUILLE
JUGE DE PAIX - VREDERECHTER
chaussée d'Alsemberg 296 – 1190 Forest - GSM 0477 28 52 63 FAX 02 344 24 15
e-mail: kvvp-urjppsec@skynet.be

3.

Er heerst over het algemeen een grote tevredenheid over de huidige werking van de vrederechten: ondanks het feit dat zij samen (=17% van het totaal aantal magistraten) ruim 49,90 % van de burgerlijke inleidingen in België voor hun rekening nemen, kennen de vrederechten **GEEN gerechtelijke achterstand**. Bij de voorbereiding van de wet van 25 maart 1999 betreffende de hervorming van de gerechtelijke kantons benadrukte de toenmalige Minister van Justitie dat “*de vrederechten zijn ingeplant in het hart van de gemeenten, dat zij voor vele rechtzoekenden het eerste contact met het gerecht vormen en dat zij “het uithangbord van de justitie” zijn. Hun goede werking beïnvloedt bijgevolg het beeld dat de bevolking heeft van de kwaliteit van ons gerechtelijk apparaat*”(Senaat, Verslag commissie van 8 december 1998, 1-1139/4).

Doordat hij meestal voor een lange periode in zijn kanton actief blijft (mutaties van vrederechters naar andere rechtbanken zijn hoogst uitzonderlijk) is de vrederechter een herkenbare figuur binnen zijn kanton. De vrederechter staat bekend voor zijn informele aanpak van de dossiers, zijn direct contact met de rechtzoekenden, zijn luisterbereid en zijn oplossingsgerichte zin voor verzoening en bemiddeling. De **rolopvatting van de vrederechters** is met andere woorden vaak anders dan deze van zijn collega's-magistraten (VUYE, H., “Vrederechter-eerstelijnsrechter: aanzet tot een alternatieve rechtsbedeling”, *A.J.T.*, 2000-01, p. 491 nr. 18).

De grote sterkte van de vrederechten ligt precies in hun **autonomie**. De vrederechter draagt, als enige magistraat in zijn kanton (hij werkt niet in korpsverband en heeft daarom geen korpschef) immers de volledige verantwoordelijkheid voor de goede werking van zijn rechtbank. Hij staat persoonlijk in voor de goede afhandeling van alle zaken die voor hem worden gebracht, zonder uitzondering en zonder mogelijkheid van delegatie. Zijn autonomie staat garant voor zijn grote betrokkenheid op zijn kanton.

De degradatie van het vrederecht tot een kamer van een afdeling van de eenheidsrechtbank onder de leiding van een ondervoorzitter die het jurisdictionele beleid van elk vrederecht zal bepalen, wordt ervaren als een blijk van wantrouwen en zal aan de vrederechter iedere incentive ontnemen om dezelfde verantwoordelijkheidszin en gedrevenheid aan de dag te blijven leggen.

4.

Er rijzen bovendien belangrijke juridische bezwaren tegen de opslorping van de vrederechten en de politierechtbanken in de eenheidsrechtbank. De hervormingsplannen voorzien immers in de oprichting van een afzonderlijke “**beroepsafdeling**” binnen de eenheidsrechtbank, die tot taak heeft de hogere beroepen tegen vonnissen van de vrederechters en van de politierechtbanken te behandelen. Dit is strijdig met artikel 2 van het toegevoegd protocol n° 7 bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en met artikel 14§5 van het verdrag van 19 december 1966 inzake de burgerlijke en politieke rechten, die uitdrukkelijk in een dubbele aanleg in strafzaken voorzien, waarbij de beoordeling in graad van beroep dient te geschieden door een **HOGER** rechtscollege. Hogere beroepen tegen vonnissen van één afdeling van de rechtbank kunnen met andere woorden niet voorgelegd worden aan een andere afdeling van dezelfde rechtbank.

Het onderscheid tussen de hogere beroepen tegen vonnissen van vrederechters en rechters in de politierechtbank die bij een beroepsafdeling van dezelfde eenheidsrechtbank moeten gebracht worden enerzijds, en de hogere beroepen tegen vonnissen van de andere afdelingen van diezelfde rechtbank die aan het hof van beroep moeten voorgelegd worden anderzijds, wordt door niets verantwoord. Het illustreert treffend welke ondergeschikte plaats en minderwaardige rol aan de vrederechters en de rechters in de politierechtbank zal toebedeeld worden in de eenheidsrechtbank, waarin zij bijgevolg niet thuishoren.

5.

In het hervormingsvoorstel zou elke rechter benoemd worden als rechter bij de rechtbank van het arrondissement waarin hij slechts een **tijdelijk mandaat** zal bekleden met een minimum van drie jaar. Dit spoort niet met artikel 152 van de Grondwet dat bepaalt dat de rechters voor het leven benoemd zijn en niet kunnen overgeplaatst worden dan door een nieuwe benoeming en met hun toestemming. Het mandatensysteem zal bovendien het nefaste gevolg hebben dat de eigenheid van de vrederechten verloren gaat doordat de vrederechter als vertrouwd en herkenbaar aanspreekpunt in zijn kanton en als “*uithangbord van justitie*” zal verdwijnen en doordat er in de plaats daarvan een rotatie van anonieme en onervaren vrederechters zal op gang gebracht worden.

6.

Het voorstel om de voorzitter van de rechtbank de bevoegdheid te geven om de rechters binnen de rechtbank in te zetten in een andere afdeling dan deze waaraan zij toegewezen zijn, ook zonder hun toestemming, staat haaks op de mededelingen gedaan tijdens recente overlegondes met de magistratuur, waarin werd verzekerd dat de voorzitter van de rechtbank geen jurisdictionele inspraak op de afdelingen zou hebben en dat de **onderlinge inzetbaarheid van de rechters niet zou gelden voor de vrederechters en de rechters in de politierechtbanken**, gelet op de eigenheid van deze magistraten. Het voorstel zal ertoe leiden dat de materies uit het dagdagelijkse leven die de burger nauw aan het hart liggen niet langer zullen behandeld worden door ervaren magistraten die de gewoonten in hun kanton kennen, vermits het te verwachten is dat de voorzitter de beste krachten uit zijn rechtbank rond zich zal willen verzamelen voor de zwaarste dossiers.

De verplichte doorstroming van alle inleidingen langs het **eenheidsloket** ten slotte zal een aanzienlijke vertraging veroorzaken in de behandeling van de zaken die voor de vrederechten en de politierechtbanken gebracht moeten worden. Het belang van de bevoegdheidsincidenten die zich momenteel zouden voordoen wordt sterk overroepen en rechtvaardigt op zichzelf geen oprichting van een verdragend eenheidsloket.

7.

Besluit: het voorliggende voorstel houdt voornamelijk de afschaffing van de vrederechten en de politierechtbanken als aparte en autonome entiteit in, en hun degradatie tot anonieme en regelmatig wijzigende kamers van een grote rechtbank. Het geeft blijk van wantrouwen tegen de huidige eerstelijnsrechters en zal de goede werking van hun rechtbanken in gevaar brengen. Het brengt voor de rechtzoekende geen enkele verbetering aan in de werking van de vrederechten en de politierechtbanken. Het is op enkele fundamentele punten in strijd met de Grondwet en met internationale verdragen. Het doet ten slotte afbreuk aan de kleinschaligheid die de laagdrempeligheid en bereikbaarheid van de vrederechten en politierechtbanken garandeert, en aan de continuïteit die hen herkenbaar maakt binnen hun lokale rechtsgebied. In naam van de decentralisatie worden de vrederechten en de politierechtbanken in feite volledig gecentraliseerd.

Het voorstel kan daarom **NIET** rekenen op de instemming en op de medewerking van de vrederechters en de rechters in de politierechtbank.

Namens het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierechters vzw
De Raad van Bestuur.

23 juni 2009.